

заявою – ситуація не сприятлива, оскільки вимагає оперативного забезпечення не тільки фіксації дій вигодонабувача а і вигодонадавача (або встановлення з ним контакту до моменту передачі неправомірної вигоди);

– предмет неправомірної вигоди вигодонабувачем отримано – ситуація максимально не сприятлива, оскільки всі дії, які необхідно було зафіксувати вже здійснені, а отже потребується ряд заходів оперативного впливу з метою інтенсифікації дій учасників кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення: затверджений Наказом ГПУ № 100 від 23 жовтня 2012 р. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stst>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#doc_info.

Шибіко Анастасія Сергіївна,

слухач магістратури навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Плугатир Максим Віталійович,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ» В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Одним з основних інструментів протидії корупції мають виступати заходи попереджувального характеру, які спрямовані на запобігання корупційних проявів. Основним засобом у цьому напрямі є формування належної законодавчої бази – антикорупційного законодавства. Корупційні прояви найчастіше зумовлені конфліктом інтересів службовців. Державний службовець, наділений спеціальним правовим статусом, виступає одночасно як провайдером публічних інтересів держави, так і носієм своїх приватних інтересів. Тому у процесі виконання державними службовцями своїх посадових обов'язків можуть виникати ситуації, які в узагальненому вигляді отримали назву «конфлікт інтересів», коли особиста зацікавленість державних службовців впливає або може вплинути на виконання ними своїх посадових обов'язків [1, с. 87]. Конфлікт інтересів як явище є складною композитною проблемою, тому у більшості країн правова категорія «конфлікт інтересів» має неоднозначні характеристики та розмиті межі між приватними, державними та суспільними інтересами.

В результаті цього нормативні акти різних держав, що стосуються характеру і складу конфлікту інтересів, суттєво різняться один від одного [2, с. 8].

У законодавстві європейських країни досить поширеною є запропонована у Рекомендаціях ОЕСР характеристика конфлікту інтересів як конфлікту між державними обов'язками та приватними інтересами державної посадової особи, в якому пов'язаний з приватними можливостями інтерес державної посадової особи може негативно впливати на виконання нею своїх посадових обов'язків і функцій. Іншими словами, конфлікт інтересів – це ситуація, при якій державна посадова особа виконуючи свої обов'язки має приватний інтерес (особисту заінтересованість), який хоча і не обов'язково призводить до прийняття неправомірного рішення або вчинення неправомірного діяння, але здатний до цього призвести.

Поняття «конфлікт інтересів» у законодавстві України розкрито в Законі України «Про запобігання корупції» та визначені законодавчі дефініції двох його видів: потенційний та реальний конфлікт інтересів. Однак, в науковій літературі виділяють і уявний конфлікт інтересів. Він існує тоді, коли виникає думка про те, що приватні інтереси державної посадової особи можуть неправомірним чином вплинути на виконання нею функціональних обов'язків, але в реальності цього не відбувається. При цьому регламентується і діяльність, що може викликати видимість конфлікту інтересів – навіть існування підозри, що у державного управлінця він є невирішеним, може спровокувати сумніви у його чесності й підірватиме довіру суспільства до державних органів [3, с. 111].

Категорія «конфлікт інтересів» розкривається через поняття «приватний інтерес». Під останнім розуміють будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі тими, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях. Наявність чи відсутність у особи приватного інтересу до вирішення певного питання у більшості випадків буде індикатором, що свідчатиме про конфлікт інтересів у особи.

Враховуючи різноманітність приватних інтересів, скласти вичерпний перелік таких ситуацій не представляється можливим. Тим не менше можна виділити ряд ключових сфер, у яких ризик виникнення конфлікту інтересів є найбільш вірогідним, зокрема: розподіл фінансових чи матеріальних ресурсів (об'єктів права державної або комунальної власності), їх використання або розпорядження ними в інший спосіб, ніж на користь інтересам служби; надання чи отримання документів дозвільного характеру (дозволів, ліцензій, сертифікатів, погоджень тощо), надання інших адміністративних послуг; кадрові рішення, внесення подань та прийняття рішень про нагородження державними нагородами та присвоєння почесних звань; проведення аукціонів, конкурсних або тендерних процедур; направлення на

навчання або у закордонні відрядження за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів чи офіційної фінансової допомоги від іноземних держав чи міжнародних організацій; реалізації контрольних або наглядових повноважень тощо.

Як правило результатом конфлікту інтересів є отримання публічним службовцем вигоди особисто для себе чи своєї родини усупереч інтересам держави. Саме цей момент є головним при визначенні поняття корупції, тому часто конфлікт інтересів ототожнюється з нею. Але, як зазначалось раніше, наявність конфлікту інтересів не обов'язково призводить до фактів корупції (адже службовець, перебуваючи в такому конфлікті, може діяти на користь суспільних інтересів всупереч своїм особистим). В цьому природному дуалізмі спостерігається значна практична і теоретична проблема.

З метою недопущення розвитку конфлікту інтересів у корупційне правопорушення найкраще вживати заходів запобігання на початковій стадії, для чого слід визначити факторний комплекс виникнення конфлікту інтересів. В загальному вигляді, всі ці причини в науковій літературі часто зводяться до порушення принципів і правил проходження державної служби, що, власне, природи явища не розкриває. Більш значущим є поділ детермінант наступні групи: етичні чинники (невисокий моральний рівень конкретного державного службовця, відсутність або недостатнє використання моральних та матеріальних ресурсів мотивації службовця), правові чинники (високий рівень розмитості та невизначеності компетенції, наявність протиріч між нормативними правовими актами органів влади різного рівня, включення до них положень, що сприяють створенню умов для корупційної поведінки, існуючі прогалини у правовому регулюванні), та організаційні чинники (дублювання повноважень державних органів, їх структур, державних службовців; наявність бюрократичних процедур; неадекватна винагорода при виконанні рівного об'єму службових функцій через неефективність системи оплати праці, відсутність реальної відповідальності за невиконання чи неналежне виконання посадових обов'язків тощо) [4, с. 424].

За своєю природою конфлікт інтересів не є фатально детермінованим явищем, відтак слід визнати вірною позицію законодавця, який, на нашу думку, передусім подбав про шляхи вирішення (узгодження, усунення тощо) конфліктів інтересу, усуваючи тим самим у більшості випадків необхідність застосування санкції, забезпеченої силою державного примусу. Такий підхід серед деяких науковців вважається спірним, однак слід визнати: принципи економії санкцій, співмірності порушення і заходу впливу відповідають сучасному демократичному напрямку формування законодавства. З огляду на неоднозначні властивості конфлікту інтересів, його переважно нетяжкий характер, можливість усунення «власними силами», а також з огляду на стратегічні напрями розвитку вітчизняного антикорупційного законодавства, постає практичне питання завчасної «діагностики» конфлікту інтересів.

Список використаних джерел

1. Кім К.В. Конфлікт інтересів на державній службі: правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2014. № 1137, вип. 18. С. 86–89.
2. Токар-Остапенко О.В. Врегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2013. 57 с.
3. Василевська Т.Е. Конфлікт інтересів на державній службі: етичні аспекти. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2014. № 1. С. 106–120.
4. Лавренюк Ю. Конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців як складова механізму протидії корупції. *Ефективність державного управління*. 2011. Вип. 27. С. 422–428.

Южека Роман Сергійович,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

*(Великобританія, Ізраїль, Італія, Румунія, Сполучені Штати Америки,
Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Японія)*

Незважаючи на складність виникнення та поширення небезпечного явища корупції в кожній державі світу, основними факторами, що сприяють її поширенню, є з одного боку – зростання бідності суспільства, погіршення криміногенної ситуації (організація злочинних угруповань) та корупції, внаслідок високий показник злочинності, нерівність у доходах і відсутність систем соціального забезпечення, а з іншого боку – зростання економічного потенціалу. Множинні чинники успішної боротьби з корупцією давно відомі та перевірені міжнародною спільнотою. Насамперед відкритість влади, прозорість і зрозумілість процесу прийняття державних рішень, ефективні механізми контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю державних інституцій, свобода вираження поглядів і свобода ЗМІ.

Питання запобігання та протидії корупції на національному та міжнародному рівнях досліджувалось багатьма вітчизняними вченими. Зокрема, у працях таких науковців, як: О. В. Задорожний, Т. В. Ільєнок, І. В. Коруля, Є. В. Невмержицький, О. М. Халковський, І. В. Чемерис, О. Ю. Чередниченко, Д. Ю. Черніков та інших. Проте